

וקראת לשבת עיונג

עיון טוין בפאך באגדע וברכות פלאו

גליון מס' 599

פרשת חוקת

ט' בתמוז התשפ"א

טל': 054-8457834 | לקבלת העלון בדוא"ל: shlomi1122@gmail.com

לע"נ שאול בן סלביה ע"ה | לע"נ יצחק בן שרה ע"ה | לע"נ ר' שלום בן תמו תמר ז"ל | לע"נ ר' שמעון חי בן רחל רשל ע"ה

לאורו נלך

קווים מדמותו המופלאה של מרן מלכא, רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל

שח הראש"ל הגאון רבי שלמה משה עמאר שליט"א: אנשים לא יודעים, אבל אני עוד זוכר לפני שנים, שרק מעטים היו מהדרים על ריכוז היין לברכה. כמו כן, אני זוכר שלפני שנים היו היראים אוכלים בשר שאינו חלק. רק מעטים יודעים שלפני שישים שנה, מרן הרב עובדיה המציא את זה, וזכה שדבריו יתקיימו בחייו בקרב כל ישראל. אינני מכיר עוד מישהו שזכה לזה. זו זכות ייחודית של פעם בכמה דורות.

"לעיתים כשאני מתבונן בדבר, בתחושת האישית, נדמה לי, שכביכול נשמתו של מרן רבנו יוסף קארו זיע"א חזרה שוב לדורנו לחזק את פסקי הלכותיו, שינהגו כל ישראל הלכה כמותו. אין לי הסבר אחר לכך. קורא אני עליו 'מיוסף ועד יוסף - לא קם כיוסף', כי מימות רבנו יוסף קארו ועד אליו, לא קם כמוהו, ולא יקום כמוהו".

"היה לו, כאמור, שילוב תכונות מנצח, של עזות דקדושה מחד ואהבת ישראל מאידך - ועליהם סיעתא דשמיא עצומה. עוד שנים יעברו, ולא יידעו הבריות את היקף המהפכה שהוא חולל. כולם יודעים לצטט 'החזיר עטרה ליושנה', אבל רק מתי מעט זוכרים על מה מדובר.

במתק לשונו הוא רומם את כל עולם התורה הספרדי. בעצמי פגשתי מאות בני-תורה שאפילו לא מתארים איך היו אבותיהם רחוקים, אלמלי הוא שלקח את לבבם בשיעורי התורה שמסר בשפת הפשוטה, וכך עלה בידי להפוך מאות בעלי בתים לתלמידי חכמים דגולים. ממש ניתן להמליץ עליו שהוא עבד שלא תשתכח תורה מישראל".

כמי שזכה לשמשו, ראיתי עין בעין כיצד הוא עשה זאת. הוא נטל אותי כאברך צעיר, והקדיש לי שעות ארוכות, ללבן עימי סוגיות ובעיקר לתת לי סמכות ועוצמה ללכת בדרכו. אך חשוב לציין, כי הוא היה מדקדק מאוד בתלמידיו. הייתה לו טביעת עין חדה והוא ידע להבחין בין תלמיד חכם לשאינו, ורק מי שבאמת הוכשר בעיניו, זכה לשמשו.

בפתח הגליון

ברכה ג' שלום מאיר ואלק שלום א"א

קורח והפרה האדומה

בכללות, ספר "ויקרא" הוא ספר "תורת כהנים", בו דיני הקורבנות ודיני טומאה וטהרה, מאכלות אסורים ודיני עריות, וספר "במדבר" הוא ספר לקחי מאורעות ישראל במדבר, ללימוד לדורות. לפיכך נשאלת השאלה מה לפרשת "פרה אדומה" וטהרתה בספר זה, הן מקומה לכאורה בספר "ויקרא"!

נראה, כי הבורא יתברך קבע כאן פרשה זו, כתשובה ותגובה לפרשה הקודמת ולאשר אירע בה. בפרשה הקודמת סופר על קנאתו של קורח והסתתו כנגד משה רבינו עליו השלום. מובן שלא יכול היה לכפור בשליחותו של משה, הן הכל ראו כיצד עלה אל האלקים במתן תורה, "משה ידבר והאלקים יענו בקול", עלה למרום והוריד את הלוחות פעם ראשונה ושניה. אלא מאי, קורח היה הרפורמי הראשון. לאמר: יש אלקים, והוא נתן תורה, אבל ראשי פרקים בלבד - עפרא לפומיה - את הפרטים הוסיף משה מדעתו, כביכול... כך יכול היה 'להסביר' שהבורא יתברך הורה להקים משכן, אבל משה רבינו 'החליט' למנות את אהרן ככהן ב... ואף 'ראיות' היו לו לשיטתו: הלא התורה היא חכמה עליונה. 'אלו' היתה כולה מפי הבורא יתברך, לא היו בה מצוות שאינו נתפסות בשכל האדם. לפיכך עטה טלית שכולה תכלת, והלביש כך מאתיים וחמישים הקושרים שחברו אליו. ניצב לפני משה רבינו ושאל: "טלית שכולה תכלת, חייבת בציצית" ובה פתיל תכלת!? אמר לו משה רבינו: "כן". לעג ואמר: והלא דברים קל וחומר: אם טלית שכולה לבנה, חוט אחד של תכלת השזור בציצית פוטרה - טלית שכולה תכלת לא כל שכן!? "דברים אלו לא נצטוו עליהם, ומליבך אתה בודה אותם!". נסתמאו עיניו מהבין, כי ההיפך הוא הנכון! כי אין ראייה גדולה מזו לאמינות התורה הקדושה ומצוותיה! שהרי מה חשב, כלום סבור היה שחכמתו גדולה מחכמת משה רבינו, שהיה "אב בחכמה, אב בתורה, אב בנביאות" וזכה למ"ט שערי בינה? אם משה רבינו היה כביכול 'ממציא' את המצוות, דואג היה שיהיו מתקבלות על דעתו של קורח. בייחוד כאשר הם מופיעים לפניו עטוי טליתות תכלת, וביכולות לשער מה כוונת שאלתם... ואם בכל זאת לא חת ולא היסט מלומר: "הן, חייבות הן בציצית" - הרי זה משום שהיה 'עבד נאמן'. כך קיבל מפי הגבורה וכך מסר, אם מובן הדבר ואם לאו!

יצא קורח וליגלג, וקיבל עונשו. הוא, והאנשים אשר איתו. ירדו חיים שאולה, ונשרפו באש המחנות. אך "בני קורח לא מתו", ויתכן שהליגולו מצא קן בלבבות, אולי עורר אצל אי מי תהיות וספיקות. משום כך בא הבורא יתברך והורה כאן דווקא את פרשת הפרה האדומה. פרשה שכולה בגדר "חוקה", אינה מובנת בשכל האדם, מטהרת טמאים ועם זאת מטמאת טהורים. יתר על כן. רבינו ה"אור החיים" הקדוש זיע"א כתב, שבכל המצוות כולן ידע משה רבינו את בני ישראל, דור דעה, בטעמן על דרך הסוד והשמיעם גזי נסתרות. אך במצוה זו - למרות שידע והבין עניינה על בוריו, כמו שגילו חז"ל - נצטווה לסתום טעמה בפני השומעים, ולא לרמוז בו דבר. כדי שיכירו וידעו שהמצוות נשגבו משכל האדם: "כי לא מחשבותי מחשבותיכם, ולא דרכיכם דרכי, נאום ה'". כי (כאשר) גבהו שמים מארץ, כן גבהו דרכי מדרכיכם ומחשבותי ממחשבותיכם!" "כי טעמי מצוות לא נתגלו, והם למעלה מהשכל וההבנה", "אדם אם יחיה אלף שנים פעמיים, לא יעלה ויגיע לעומק מצוה אחת עד עומקה ושורשה ושורש שורשה". ולדוגמה, אותה מצוות תכלת בציצית אילו היה עניינה שכלי בלבד, ראיית הצבע והשלכותיה, היתה בפי קורח טענה. אבל כלום יש לנו מושג ברמזי חוטי הציצית, חוליותיהם וקשריהם, ובפעולתם בעולמות העליונים!

טענת קורח מזכירה את הסיפור בנהג המשאית שבא לפני הרב לשאול שאלה: הוא השכים קום ואמר לפני התפילה את כל התהילים, האם חייב הוא עתה בפסוקי דזמרה? חייך הרב וענהו בחכמה: "אם יבקשוך להסיע במכוניתך כמה חביות דלק, תוכל לעשות כן?" ענה: "בשמחה!" שאל הרב: "ולפני הנסיעה, תמלא את המיכל דלק?" ענה: "ודאי, אחרת המשאית לא תיסע!" "אבל הרי היא גדושה בחביות דלק", תמה הרב. והלה ענה: "ודאי, אבל אין לחביות שייכות דלק שבמיכל!..." השיבו הרב: "אם כן הלא תבין שהתהילים בבוקר לחוד ופסוקי דזמרה לחוד - מתקנים הם תיקונים נפרדים, ועניינם אחר הוא"..." אף כאן, מה עניין טלית התכלת לתכלת הציצית!...

מטמונים מהפרשה הגיגים ומעשיות

"הר ההר" (כ, כג).

"הר" - אמר הצדק רבי מנחם מנדל מוקוצק - מסמל התנשאות. ואף שמידת הענווה היא מידה חשובה, יש שלושה יוצאים מן הכלל שבהם מצאנו שראוי להם לנהוג מעט בהתנשאות, ואלו הם: תלמיד חכם, מלך וכהן גדול. רמז לשלושת אלה אנו מוצאים בתורה:

הר סיני, עליו ניתנה התורה - רמז לתלמיד חכם שצריך לנהוג מעט במידת ההתנשאות, וכמו שאמרו חז"ל בגמרא מסכת סוטה (דף ה,ה): תלמיד חכם צריך שיהיה בו אחד משמונה בשמינית גאוה.

הר נבו, בו מת משה רבינו - רמז למלך שצריך לנהוג מעט במידת ההתנשאות, וכמו שאמרו חז"ל בגמרא מסכת כתובות (דף י"ז): מלך שמחל על כבודו, אין כבודו מחול!

הר ההר, בו נקבר אהרן הכהן - רמז לכהן הגדול שצריך לנהוג מעט במידת ההתנשאות, וכמו שאמרו חז"ל בגמרא יומא (דף י"ט): גדלהו משל אחיו!

"על כן יאמרו המושלים בואו חשבון" (כא, כז).

עיקר תכונת היצר הרע - אמר רבי ישראל מאיר הכהן מראדין, בעל ה"חפץ חיים" - היא להשכיח ולהטריד את האדם שלא יעשה חשבון עם נפשו, וזוהי באמת הרעה והסכנה הגדולה ביותר המאיימת על האדם, שכן בכך עלול הוא להפסיד חיי נצח!

משל למה הדבר דומה? לסוחר עשיר שעומד בקשרי מסחר מסועפים עם חברה גדולה, והנה חולפים ימים רבים, ובטירתו המרובה עדיין לא הגיע האיש לידי חשבון מהלך עסקיו ומאזן מסחרו - האם הוא מצוי בריווח או חלילה בהפסד.

אם נבון האיש ובעל אחריות, עליו ראשית כל לעשות חשבון ברור ומדוייק למען ידע את המצב לאשורו, כי יכול להיות שכבר מזמן הגיע לפשיטת רגל בעסקיו ולחנים הוא מטריח את עצמו במסחרו.

כך הוא הדבר ביתר שאת בעניני רוחניותו של האדם. יש אדם המשלה את עצמו כי הוא בעל תורה ומעשים טובים ודרכו ראויה וטובה לפני ה'.

משום כך עליו לעשות חשבון עם נפשו ולברר את פעולותיו ודרכי הנהגתו, כדי שיתברר לו מצבו הרוחני וידע מה עליו לעשות כדי שלא יוליכו יצרו שולל. וזהו שהמושלים ביצרים טוענים ומכריזים: "בואו חשבון", בואו ונחשוב חשבוננו של עולם, ואז ימצא ש"הפסד מצוה כנגד שכרה ושכר עבירה כנגד הפסדה".

ה"חפץ חיים" עצמו ניהל פנקס בו רשם בכל יום דין וחשבון על כל מעשיו, וזאת כדי שיוכל בכל עת להתבונן ולחפש תשובה על כל כשלונו.

אדם שחייב לחברו חוב ישן - אמר ה"חפץ חיים" - אם כאשר הוא פוגש את המלוה הוא מביע את צערו על שטרם פרע את חובו ומבטיח שיפרע בהזדמנות הראשונה, הרי המלוה מתפייס בכך ונרגע כי יודע שהלוה זוכר את החוב.

כך גם כאשר האדם רושם וזוכר את מעשיו הטעונים תיקון, ממתין לו בורא העולם עד שישוב בתשובה שלימה על כך. לא כן הדבר אם שכח כליל את רוע מעשיו...

עולים במעלות הגות, מחשבה ומוסר

זאת חוקת התורה

סיפר הגר"ר גלינסקי זצ"ל: נסעתי מתל אביב לרחובות, ללמוד. ליד מושב הנהג ראיתי מדבקה, לאמור: "נהג, בדוק את הבלמים לפני צאתך לדרך. הוועדה למניעת תאונות דרכים".

שאלתי את הנהג: "סלח לי, אדוני, מה כתוב כאן?" הפטיר: "ומה, האם אינך מבין עברית?" אמרתי: "אתה יודע, אלה מבני ברק יודעים עברית מהתורה. המילה 'בלמים' לא כתובה שם. מה זה?"

שמח להסביר: "לכל מכונית יש בלמים. אה, סליחה: מעצורים, ברקס. ולפעמים המעצורים נשחקים, או נתקעים, ואז אי אפשר לבלום, כלומר לעצור, את המכונית. ואז היא עלולה לגרום לתאונה. להתנגש במכונית אחרת, או לדרוס חלילה עובר אורח". "עכשיו אני מבין", אמרתי. "תגיד לי, הנפיקו כזו מדבקה גם לבני אדם. להדביק, נגיד, על החולצה?"

"לבני אדם?" הוא לא הבין. "אסביר לך. גם בן אדם יוצא לדרך. דרך ארוכה, מילדות ועד שיבה. הבלמים שלו, תקינים? לשלוט על רצונותיו, לבלום את תשוקותיו, לחסום את יצריו? האם יש לך מושג כמה תאונות קורות לבני אדם, משום שאין בלמיהם תקינים? שלא בדקו אותם לפני צאתם לדרך?"

קרא: "פעם ראשונה שאני שומע כאלה מילים! תגיד, אז ידעת מה הם בלמים, הא? עבדת עלי!"

"אני עדין אוזח בלעבוד על עצמי", השבתי לו. "לחזק את הבלמים".

נספר סיפור. בבריסק נערכו בחירות ל"ועד הקהילה". זו מול זו נצבו רשימתו של הרב מבריסק זצ"ל ובה עסקנים יראים ושלמים שידאגו לחינוך הטהור, לכשרות המהודרת, להרבצת התורה, ומולה רשימת פורקי העול שהצביה לוחמים בדת שכל מטרתם לעקור ולקעקע. כל צד ניסה למשוך את ההמון ולהסית כנגד הצד האחר. נשאו נאומים והתלהטו הרוחות. השיא היה לקראת שבת, ולמחרתו הלכו לקלפיות.

פעילי הרשימה החרדית הזמינו מודעה אצל המדפיס, בה פרטו את כל מומי הצד שכנגד. מובן שהמדפיס, שביקש להרויח בכפליים, הסגיר את תוכן המודעה למותקפים, והם מצידם ניסחו מודעה חריפה שבעתיים, בה השמיצו ותקפו בגסות. שני הצדדים חשבו לתלות את מודעותיהם בבתי הכנסת עם כניסת השבת, כדי שלא יוכלו להסירם.

ביום ששי בצהריים הביאו הפעילים את המודעות לבית הרב מבריסק זצ"ל. שיראה ויאשר וידביקו. קרא, ואישר, ונטל את המודעות והכניסם לחדר השינה. "מה זה?" תמחו. "מדוע?" "השבת נכנסת מוקדם", אמר. "המדובקים נלהבים, ועלולים להקלע לספק חילול שבת!" "אבל המפלגה האחרת תדביק בלי להתחשב בזה! אנו נפסיד!" "נפסיד, אם נדביק", ענה. "עלינו לעשות את שלנו כראוי, על פי ההלכה. ההצלחה - ממרום! לא אמרו דבר מפני הכבוד, והתפזרו בדכדוך. וכאשר חששו כן היה: הצד השני הדביק במרץ, השחיר את כתלי מובאות בתי הכנסת במודעותיו, למינת לב היראים.

עלו יהודי בריסק לתפילת קבלת שבת, ונדהמו למראה הכרוזים, נחרדו לשפתם: השמצות, גינויים, הכפשות, הטלת רפשי! על מה ולמה?!

אילו היו קוראים את הכרוז של היראים, היו מבינים שזו מתקפת נגד, והיו שוקלים למי להאמין. אבל כשראו התקפה משולחת רסן על הרב הנערץ ושלוחיו בלי שום התגרות - התקוממו, הסתייגו, והעניקו ניצחון סוחף למעמדי הרב!

ביני לבני

הרה"ג פנחס ברייער שליט"א מח"ס "לגדל" על חינוך ילדים

הדרך

להשתנות (א)

במאמר זה ניגע בנושא יסודי, דבר

שיסביר לנו תופעה מוכרת בה לפעמים אנו מנסים להשתנות ולמרות שעלינו על המוקשים, תרגלנו, דמיינו, ובכל זאת אנו לא מצליחים להתרומם.

לעיתים נמצאים כבר בזמן חדש ובמקום חדש ויש את כל הסיבות להצלחה, אנו מוצאים את עצמינו מרגישים וחושבים כמו פעם, תוך שאנו חוזרים על אותן טעיות מפעם. אנו רואים סביבנו אנשים שיש להם את כל הסיבות שבעולם להצלחה ובכל זאת הם עדיין מרגישים נכשלים וחלשים, למרות שכל המניעות הוסרו עדיין לא השתחררו מהתפיסה המוטעית, דבר שגורם לחיסול השינוי המיוחל.

אם נקרא לילד בשמו, אנו מדברים על הדרך לשנות את תת-המודע שלנו, את המחשבות הבלתי רציונאליות שבנו, על כל אותן תפיסות מעוותות שהשתרשו בנו מהעבר ולא נותנים לנו לצמוח ולפרוח. נקדים נתון מדהים שאינו ידוע לרבים

והוא כי תת-המודע שולט על 97% מהמחשבות! כלומר, רק 3% מהמחשבות הן במודע, תהליכי החשיבה במוח פועלים דרך תת המודע, נתון חשוב המסביר לנו מדוע למרות שאנו כה רוצים ומתכוננים, בכל זאת לא מצליחים. הסיבה פשוטה: היות וכל התוכניות והאסטרטגיות הן בחלק המודע, אך מי שלמעשה קובע את רמת ההצלחה זהו תת-המודע וכל עוד לא שכנענו וגייסנו את תת-המודע לצדינו, אין לנו סיכוי להצלחה. כלומר, אם בתת-המודע אנו עדיין לא מאמינים שנצלחה, אזי על אף שבמודע אנו מאוד חפצים להצלחה, לא נצלחי!...

לכן עלינו בשלב ראשון לשכנע את תת-המודע עד שגם הוא יאמין שאנו מסוגלים להצלחה. ננסה ללמוד איך נוצרות המחשבות בתת-המודע ומדוע בדרך כלל תת-המודע משדר רק מידע שלילי, מידע מחליש ומייאש? המוח צורב רק אירועים שהיו מלווים בחוויות רגשיות עמוקות, חוויות סטנדרטיות יומיומיות אינן נצרות משום שאין בהן שום ריגוש מיוחד.

לכן מטבע הדברים תת-המודע שלנו מלא רק באירועים דרמטיים, הצלחות או לחילופין כישלונות, דברים שהיו מלווים בריגוש מסוים. המשך בגליון הבא א"ה